

Cap a una nova renaixença del dret públic català

written by Jaume Renyer | 5 d'abril de 2017

Article publicat [al bloc personal de Jaume Renyer](#) el passat 23 de març.

Avui hem presentat públicament el [Col·lectiu Maspons i Anglasesell](#) en un acte a l'Ateneu Barcelonès en el decurs del qual hi han intervingut Cèlia Argilès, Ferran Armengol, Isidre Llucià i jo mateix anunciant les activitats i els objectius de l'entitat amb aqueixes paraules:

El resultat de la guerra de Successió fou que les institucions de govern catalanes foren eradicades per la força d'una victòria bèl·lica. Els Decrets Nova Planta dictats pel rei castellà Felip V entre 1707-1715 van confirmar aqueixa situació de fet estroncant una tradició jurídica i política llarga de set segles que havia donat com a resultat un dret públic singular. El dret català només va perviure precàriament convertit en una mena de prerrogativa del nou monarca fins que el desús i l'assimilació normativa engegada a partir de la Constitució de Cadis el van fer desaparèixer, subsistint només el dret civil.

La predominança de l'esperit de la norma sobre la seva literalitat configurava l'equitat com a principi rector de l'ordenament jurídic nostrat i es contraposa a la concepció castellana formalista i abstracta que prima la literalitat del text per sobre d'altres consideracions. Aqueixa és una contradicció profunda entre dues concepcions antagòniques, una dogmàtica i l'altra pragmàtica, d'allò que ha d'ésser la funció legislativa que és ben perceptible des de fa tres segles, com hom pot constatar encara avui dia.

Hi hagué, però, des del primer moment juristes, com Francesc Puig i Gelabert, que reivindicaren l'aplicabilitat de les

Constitucions catalanes bastint una línia argumental que pervisqué fins ben entrat el segle XIX. Francesc Maspons, és hereu d'aqueixa tradició i oposant-se als processos de codificació uniformitzadors promoguts des del govern de l'Estat ja va arribar l'any 1913 a la conclusió que les fonts del dret castellà «busquen la més implacable negació de l'esperit nostre, perquè van directament a destruir la nostra llibertat civil» («Un clam per la vida», Pàtria, número 64, Valls, 24 d'abril del 1913).

És dels pocs homes de cultura a preguntar-se perquè la Renaixença ha abastat tots els àmbits de la societat catalana, excepte la reivindicació del dret català, tinguent un llegat tan ric en la tradició jurídica catalana encara ben present en la mentalitat i la vida social. Ho atribueix a la penetració del dret castellà entre els operadors jurídics (notaris, jutges, advocats) i a l'actitud majoritàriament refractària entre els acadèmics de la Universitat, esdevinguda un reducte borbònic inaccessible als juristes que sostenien la vigència del dret català. Un fet encara constatable un segle més tard, com encertadament assenyala Enric Argullol, (un dels pocs professors contemporanis que fa de pont entre les generacions de juristes catalans) en un article de fa pocs anys («Una aproximació al conreu del dret públic a Catalunya», Revista Catalana de Dret Públic, número 41, 2010).

Entre la comunitat universitària i els operadors jurídics d'avui predomina la percepció que el dret públic català és el generat per les institucions autonòmiques i prou. Els juristes instal·lats, conscientment o inconscientment, en aqueixa percepció reproduïxen acríticament l'ordre polític i jurídic establert que deriva de la concepció castellana del poder i del dret. Ignorant que la gestació d'un dret propi fou determinant per a la construcció mateixa de la nació catalana, tan important com la llengua a l'hora d'expressar una mentalitat col·lectiva singular. Avui dia, majoritàriament, des de les universitats catalanes es transmet exclusivament

que el dret autonòmic vigent és només un subproducte del dret públic espanyol emanat de la Constitució del 1978.

En les darreres dècades han estat juristes aliens a la vida universitària els que preferentment han mantingut viva la flama del dret públic català, per això en crear aqueix col·lectiu volem aplegar també els professors que han adoptat la mateixa actitud al si del món acadèmic i tots plegats invertir aqueixa situació d'abandonament. El naixement l'any 2013 del Col·lectiu Praga que aplega juristes del món universitari favorables al dret a decidir del poble català és un símptoma que les actituds favorables al dret propi comencen a canviar en aqueix àmbit. I encara més significativa és la tasca dels juristes que integren el Consell Assessor per a la Transició Nacional assentant les bases d'un estat català modern, democràtic i factible que comprometent-hi el prestigi de les seves respectives trajectòries simbolitza un tombant en les actituds acomodaticies a l'ordre estatal espanyol a les quals es referia Enric Argullol en el seu article.

Justament també avui s'ha fet públic el manifest titulat «El Dret per la convivència», promogut pel Col·lectiu Praga, a favor del dret dels ciutadans de Catalunya a celebrar un referèndum per decidir el futur polític del nostre país que ha estat signat per més de cinc-cents juristes. Tot un signe indicatiu que els temps estan canviant també en el món jurídic nostrat.

La nostra entitat té com a objectiu prioritari formar juristes i fornir estudis i materials divulgatius en l'àmbit jurídic públic que contribueixin a l'esforç col·lectiu de reconstrucció nacional en curs. Ens proposem enllaçar amb l'obra de recuperació engegada amb la creació de la Mancomunitat de Catalunya reprenent el fil de la producció del dret públic català després de dos segles d'haver estat estroncada, essent el naixement de l'Oficina d'Estudis Jurídics fruit d'un encàrrec d'Enric Prat de la Riba a Francesc Maspons. Això permetrà l'eclosió d'un grapat de

juristes dedicats al món municipal (Lluís Marquès Carbó, Frederic Culí Verdaguer, Josep Maria Pi i Sunyer, entre d'altres) que en el període de la Generalitat tindran un paper crucial en l'elaboració de la legislació de règim local.

Francesc Maspons mantindrà des de bell antuvi una activa col·laboració amb aqueixos juristes renovadors del dret municipal com va ser la seva primerenca i destacada contribució al Congrés de Govern Local tingut a Barcelona l'any 1909. Hores d'ara és possible, malgrat el bloqueig legislatiu en matèria d'administració local derivat de la sentència del Tribunal Constitucional liquidant l'Estatut d'Autonomia del 2006, des del pragmatisme de la vida local obrir només perspectives de la gestió pública amb una mentalitat nacionalment autocentrada. Amb aqueixa finalitat ens proposem, modestament però decididament, convocar per aqueix mateix estiu una jornada de debat sobre el govern local que sigui una contribució al procés constituent que eventualment es pugui obrir al nostre país.

I, en tercer lloc, no ens volem abstreure dels esdeveniments polítics que viu Catalunya seguint el mestratge de Francesc Maspons tenen el mateix punt de partida arran del qual reivindica el restabliment del dret català: «Catalunya va ésser un Estat amb plena sobirania fins a 1714; i aleshores no en va perdre l'exercici perquè reconegué la seva submissió a una superior autoritat de l'espanyol, sinó per un acte de força unilateral que aquell li va imposar per la violència» (Dictamen sobre «La Generalitat de Catalunya i la República espanyola» de 12 de febrer del 1932).

D'aqueix fet, Francesc Maspons n'extreia una conclusió fonamental: «La submissió forçada del territori d'un Estat per l'exercit d'un altre és, precisament, l'antítesi del reconeixement legal de l'autoritat que s'imposa per la violència. En tant és el contrari, que el fet de què la violència s'hagi produït, justifica el dret a emancipar-se de l'Estat invasor, per més temps que duri la dominació».

En una línia totalment oposada, el proppassat 2 de febrer d'enguany es va presentar a Barcelona un manifest signat per una trentena de juristes que, amb el títol «El dret, al servei de les llibertats», apel·lant al respecte a la legalitat per deslegitimar l'eventual convocatòria d'un referèndum d'autodeterminació promogut pel Govern de la Generalitat, reobrint, a la seva manera, el debat entre legalitat i legitimitat.

La legalitat no abasta la totalitat dels drets legítims internacionalment reconeguts, com és el cas de l'autodeterminació dels pobles, i menys quan la primera s'empra per part del poder establert amb manca total d'equitat i amb l'única finalitat de preservar un ordre que discrimina estructuralment els drets fonamentals del ciutadans que integren el poble català. Res no van dir els signants d'ahir quan fa set anys el Tribunal Constitucional va vulnerar la sobirania popular no respectant el resultat del referèndum de l'Estatut del 2006. Res diuen tampoc de la degradació del Dret al nivell de simple instrument al servei del manteniment de la dominació política i l'espoliació econòmica del poble català desproveint-lo de la funció de garant de les llibertats.

A més, resulta cínic, encobrir els seus plantejaments espanyolistes en la "tradició jurídica catalana" quan un dels més eminents exponents d'aqueixa tradició, Francesc Maspons (a qui ben segur ni coneixen) va deixar escrit que els drets d'un poble al qual s'ha sotmès per la força de les armes, com és el cas català arran de la guerra de Successió, no prescriuen mai.

Nosaltres, pensem com Francesc Maspons i mirarem d'actuar també a la seva manera, des del rigor dels plantejaments jurídics però també des de la mobilització cívica, com quan l'any 1922 funda la Unió Jurídica Catalana per defensar la vigència del dret català i la seva adaptació als nous temps, denunciant sempre que calia les actituds anticatalanes, com va ser la campanya reeixida, amb querella inclosa, per forçar el trasllat fora de Catalunya d'un jutge espanyol en plaça a La

Bisbal de l'Empordà que injurià públicament la llengua catalana.

Finalment, volem manifestar que prenem com a àmbit territorial i conceptual la totalitat dels Països Catalans ja que les arrels del dret respectius ens són comunes i compartim el propòsit de recuperar el dret públic amb els juristes valencians, mallorquins i nord-catalans que treballen en aqueixa direcció i als quals hem fet saber la nostra voluntat de col·laboració. Especialment, amb els juristes andorrans ja que la seva ininterrompuda independència els ha permès preservar la idiosincràsia del sistema jurídic autòcton que han adaptat exitosament als temps moderns mitjançant la Constitució d'Andorra del 1993, una realitat propera massa ignorada des del Principat estant i que ens ofereix el resultat tangible de l'evolució del dret català consuetudinari que contrasta amb la dels territoris incorporats als estats espanyol i francès, basats en ordenaments jurídics aliens a la mentalitat catalana originària.